
	ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : WI-NUR-118	R : 00	หน้า : 1/8	วันที่ : 1 ตค.65
	เรื่อง : การทำความสะอาดร่างกายผู้ป่วยบนเตียง			
ผู้จัดทำ : กลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ			ผู้อนุมัติ : น.ส.ประกายดาว จิตต์ประเสริฐ หัวหน้าพยาบาล	
ผู้ตรวจสอบ : นางสาวทิพวิไล ช่างสี หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ				

การทำความสะอาดปากและฟัน (mouth care)

ความหมาย การทำความสะอาดภายในช่องปากของผู้ป่วยที่รู้สึกตัวรู้เรื่องดีแต่แปรงฟันเองไม่ได้

วัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากรทางการพยาบาลในการดูแลทำความสะอาดปากและฟัน

เป้าหมาย

1. ผู้ป่วยที่รู้สึกตัวดีแต่ทำความสะอาดช่องปากตนเองไม่ได้ทุกรายได้รับการดูแลช่องปากและฟัน
2. บุคลากรทางการพยาบาลทุกคนใช้แนวทางปฏิบัติในการดูแลทำความสะอาดปากและฟันได้ถูกต้อง

ผู้ปฏิบัติ พยาบาล / พนักงานช่วยเหลือคนไข้

อุปกรณ์/ เครื่องมือเครื่องใช้

1. น้ำยาเลือกใช้ตามความเหมาะสม เช่น 0.2% Chiohexidine , 0.9% NSS
2. แก้วน้ำสะอาด 2 ใบน้ำสะอาด
3. ไม้พันสำลี / แปรงสีฟัน ยาสีฟัน
4. วาสลินสำหรับทาริมฝีปาก
5. ถุงมือสะอาด
6. ผ้าสะอาด
8. ชามรูปไต

ตัวชี้วัด

1. อุบัติการณ์การติดเชื้อในช่องปาก
2. ร้อยละของบุคลากรทางการพยาบาลปฏิบัติตามแนวทางการดูแลทำความสะอาดปากและฟัน

แผนการประเมิน

1. ติดตามอุบัติการณ์ทุกเดือนโดยหัวหน้าหน่วยงาน / พยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบ
2. ตรวจสอบการปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติของพยาบาลทุกคนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยหัวหน้าหน่วยงาน

วิธีปฏิบัติ

ขั้นตอน	เหตุผล
1. อธิบายให้ผู้ป่วยทราบ บอกวัตถุประสงค์	- เพื่อให้ผู้ป่วยคลายความวิตกกังวลและให้ความร่วมมือ
2. เตรียมของใช้ให้พร้อม ยกไปที่เตียงผู้ป่วย	
3. ล้างมือตามมาตรฐาน	- เพื่อความสะอาดในการปฏิบัติงาน
4. ปูผ้ากันเปื้อนใต้คางผู้ป่วย เลื่อนตัวผู้ป่วยมาข้างเตียง และให้ผู้ป่วยตะแคงหน้าหรือไขหัวเตียงขึ้นอยู่กับ	- เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค - เพื่อป้องกันการเปราะเปื้อนผู้ป่วย

	ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : WI-NUR-118	R : 00	หน้า : 2/8	วันที่ : 1 ตค.65
	เรื่อง : การทำความสะอาดร่างกายผู้ป่วยบนเตียง			
ผู้จัดทำ : กลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ			ผู้อนุมัติ : น.ส.ประกายดาว จิตต์ประเสริฐ หัวหน้าพยาบาล	
ผู้ตรวจสอบ : นางสาวทิพวิไล ช่างสี หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ				

ขั้นตอน	เหตุผล
สภาพของผู้ป่วย 5. ใส่ถุงมือสะอาด เทน้ำยาใส่แก้วใช้ไม้พันสำลีจุ่มน้ำยาพอชุ่ม นำมาเช็ดในช่องปากให้สะอาดและเช็ดซ้ำด้วยน้ำสะอาดหรือใช้แปรงสีฟันแปรงฟันให้ผู้ป่วย ให้ผู้ป่วยบ้วน ปากให้สะอาด เช็ดปากให้แห้งจัดทำให้สุขสบายถ้าผู้ป่วย มีช่องปากสกปรก มีกลิ่นมากและอ้าปากได้น้อย ให้ใช้ กระบอกฉีดยาต่อสายยางใส่น้ำยาบ้วนปากและฉีดเข้า ช่องปากทีละน้อย ให้น้ำไหลลงในชามรูปไตและใช้ลูกสูบ ยางแดงดูดน้ำออกจากช่องปาก หรือ suction ประเมิน ภายหลังการทำความสะอาดปากและฟันผู้ป่วย	- เพื่อทำการพยาบาลได้สะดวกและป้องกันการสำลัก - เพื่อความสะอาดในช่องปาก - เพื่อดูความสะอาดปากและฟัน และความผิดปกติในช่องปาก
6. เก็บเครื่องมือเครื่องใช้ไปทำความสะอาดและเก็บเข้าที่ ให้เรียบร้อย	- เพื่อความสะดวกในการใช้ครั้งต่อไป
7. ล้างมือตามมาตรฐาน	- เพื่อป้องกันการแพร่กระจายเชื้อโรค
8. ลงบันทึกในแบบบันทึกทางการพยาบาล	- เพื่อการประเมินผลและวางแผนการพยาบาล

หมายเหตุ

กรณีผู้ป่วยมีผู้ดูแลให้สอนวิธีการทำความสะอาด ปากและฟัน เพื่อให้สามารถดูแลผู้ป่วยได้

	ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : WI-NUR-118	R : 00	หน้า : 3/8	วันที่ : 1 ตค.65
	เรื่อง : การทำความสะอาดร่างกายผู้ป่วยบนเตียง			
ผู้จัดทำ : กลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ		ผู้อนุมัติ : น.ส.ประกายดาว จิตต์ประเสริฐ หัวหน้าพยาบาล		
ผู้ตรวจสอบ : นางสาวทิพวิไล ช่างสี หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ				

ภาคผนวก

เกณฑ์การประเมินผล

หัวข้อประเมิน	ใช่	ไม่ใช่
1. เชิงโครงสร้าง 1.1 ผู้ปฏิบัติ พยาบาล / ผู้ช่วยเหลือคนไข้ 1.2 เตรียมอุปกรณ์/เครื่องมือเครื่องใช้ถูกต้องครบถ้วน		
2. เชิงกระบวนการ 2.1 แจ้งให้ผู้ป่วยและญาติทราบก่อน 2.2 อธิบายให้ผู้ป่วยเข้าใจถึงความจำเป็นของการทำความสะอาดปากและฟัน 2.3 ล้างมือตามมาตรฐานก่อนและหลังให้การพยาบาล 2.4 ทำความสะอาดปากและฟันถูกต้องตามขั้นตอน 2.5 ประเมินผล ภายหลังทำความสะอาดปากและฟัน 2.6 บันทึกในแบบบันทึกทางการพยาบาล		
3. เชิงผลลัพธ์ ปากและฟัน ผู้ป่วยสะอาด ชุ่มชื้น ไม่มีกลิ่น		

	ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : WI-NUR-118	R : 00	หน้า : 4/8	วันที่ : 1 ต.ค.65
	เรื่อง : การทำความสะอาดร่างกายผู้ป่วยบนเตียง			
ผู้จัดทำ : กลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ			ผู้อนุมัติ : น.ส.ประกายดาว จิตต์ประเสริฐ หัวหน้าพยาบาล	
ผู้ตรวจสอบ : นางสาวทิพวิไล ช่างสี หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ				

การทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก

ความหมาย การทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก (Perineal care)

วัตถุประสงค์ เพื่อใช้เป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากรทางการพยาบาลในการทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก

เป้าหมาย ผู้ป่วยที่มีความจำเป็นต้องได้รับการทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอกทุกราย ได้รับการปฏิบัติตามแนวทางอย่างถูกต้อง

ผู้ปฏิบัติ พยาบาลวิชาชีพ อุปกรณ์/ เครื่องมือเครื่องใช้

1. ชุดทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก / หม้อนอน / ถังสะอาด
2. Normal saline/ น้ำสะอาด
3. ผ้าปิดตา

ตัวชี้วัด

1. ข้อร้องเรียนจากการเปิดเผยร่างกายผู้ป่วยจากการทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก
2. อุบัติการณ์ Paraphimosis จากการไม่รัดหนังหุ้มอวัยวะกลับในเพศชาย
3. ร้อยละของบุคลากรทางการพยาบาลปฏิบัติตามแนวทางการทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก

แผนการประเมิน

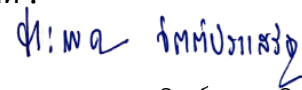
1. ติดตามอุบัติการณ์ทุกเดือนโดยหัวหน้าหน่วยงาน / พยาบาลวิชาชีพที่รับผิดชอบ
2. ตรวจสอบการปฏิบัติตามแนวทางปฏิบัติของพยาบาลทุกคนอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งโดยหัวหน้าหน่วยงาน

วิธีปฏิบัติ

ขั้นตอน	เหตุผล
1. แจ้งผู้ป่วยทราบบอกวัตถุประสงค์การทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก	- ให้ผู้ป่วยเข้าใจ คลายความกังวลและให้ความร่วมมือ
2. ล้างมือตามมาตรฐาน	- ป้องกันการติดเชื้อ และการแพร่กระจายของเชื้อ
3. เตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมและนำไปเตียงผู้ป่วย	- ป้องกันการเปิดเผยผู้ป่วยโดยไม่จำเป็นและช่วย ด้านจิตใจ การปิดตาเพื่อไม่ให้ผู้ป่วยรู้สึกอึดอัด

	ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : WI-NUR-118	R : 00	หน้า : 5/8	วันที่ : 1 ต.ค.65
	เรื่อง : การทำความสะอาดร่างกายผู้ป่วยบนเตียง			
ผู้จัดทำ : กลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ			ผู้อนุมัติ : น.ส.ประกายดาว จิตต์ประเสริฐ หัวหน้าพยาบาล	
ผู้ตรวจสอบ : นางสาวทิพวิไล ช่างสี หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ				

ขั้นตอน	เหตุผล
<p>4. กั้นม่านให้มิดชิด ปิดตาผู้ป่วย พร้อมทั้งจัดทำให้นอน หายชันเข่า ให้ปลายเท้าและขาแยกออกจากกัน</p> <p>5. ใช้ผ้าคลุมบนตัวผู้ป่วยจนถึงหัวเข่า ดึงผ้าถุงไปที่เอว ถ้า กางเกงให้ดึงลงล่างคลุมผ้าบริเวณต้นขาและปลายเท้า</p> <p>6. บอกผู้ป่วยยกกันขึ้น แล้วสอดหมอนนอนเข้าที่ใต้ก้น ให้รู้สึกพอสมควร ในกรณีผู้ป่วยมีปัญหาหรือไม่รู้สึกรู้ตัว ให้ ใช้ผ้าขาวางเตียงทาบหลายชั้นรองกันแทน</p> <p>7. เปิดชุดทำความสะอาดอวัยวะสืบพันธุ์ภายนอก เทน้ำยา Normal saline พอชุ่มลงในถ้วยที่ใส่สำลี โดยแยกสำลี 1-2 ชิ้นไว้สำหรับซับแห้ง</p> <p>8. สวมถุงมือสะอาดหยิบสำลีบีบพองหมาดเช็ดบริเวณดังต่อไปนี้ เช็ดจากด้านบนลงล่างและไม่เช็ดย้อนไปมา</p> <p>เพศหญิง</p> <p> ชิ้นที่ 1 เช็ดบริเวณหัวเหน่าจากซ้ายไปขวา ของผู้ปฏิบัติทั้งสำลีลงในถ้วยใบที่ 2</p> <p> ชิ้นที่ 2 เช็ดแคมนอกด้านใกล้ตัวจากด้านบนจนถึงทวารหนัก</p> <p> ชิ้นที่ 3 เช็ดแคมนอกด้านใกล้ตัวจากด้านบน ลงด้านล่างจนถึงทวารหนัก</p> <p> ชิ้นที่ 4 ใช้มือข้างไม่ถนัดแหวกแคมนอกออกเล็กน้อย เพื่อให้เห็นปุ่มกระสัน (Clitoris) อีกมือหนึ่งหยิบสำลีเช็ดบริเวณแคมเล็กกับปุ่มกระสันด้านใกล้ตัว</p>	<p>- ป้องกันการเปิดเผยบางส่วนร่างกายโดยไม่จำเป็น</p> <p>- เพื่อไม่ให้หมอนนอนกระดกและป้องกันเสื้อผ้าผู้ป่วยรวมทั้งผ้าปูที่นอนเปื้อนขณะทำความสะอาด</p> <p>- การเช็ดจากด้านบนลงล่างจะช่วยป้องกันไม่ให้จุลินทรีย์ จากอุจจาระเข้าสู่บริเวณปากช่องคลอดและรูเปิดของ หลอดปัสสาวะ</p>

	ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : WI-NUR-118	R : 00	หน้า : 6/8	วันที่ : 1 ต.ค.65
	เรื่อง : การทำความสะอาดร่างกายผู้ป่วยบนเตียง			
ผู้จัดทำ : กลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ		ผู้อนุมัติ : น.ส.ประกายดาว จิตต์ประเสริฐ หัวหน้าพยาบาล		
ผู้ตรวจสอบ : นางสาวทิพวิไล ช่างสี หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ				

ขั้นตอน	เหตุผล
<p>ขั้นที่ 5 เช็ดบริเวณแคมเล็กกับปุ่มกระสันด้านใกล้ตัว</p> <p>ขั้นที่ 6 เช็ดตรงกลางโดยเช็ดจากด้านบน จนถึงทวารหนัก</p> <p>เพศชาย</p> <p>ขั้นที่ 1 ใช้มือข้างที่ไม่ถนัดจับองคชาติ (Penis) ตั้งขึ้นและค่อยๆ รูดหนังหุ้มปลายให้เปิดออก หยิบสำลีก้อนที่ 1 เช็ดทำความสะอาดรูเปิดของท่อปัสสาวะ และส่วนปลายขององคชาติ เช็ดวนไปรอบๆ จากบนลงล่างเสร็จ แล้วรูดหนังหุ้มปลายปิดให้เรียบร้อย</p> <p>ขั้นที่ 2 เช็ดทำความสะอาดด้านนอกขององคชาติ ตั้งแต่ปลายถึงโคนโดยเฉาะผิวหนังข้างใต้อย่างเบา มือ</p> <p>ขั้นที่ 3 เช็ดทำความสะอาดบริเวณลูกอัณฑะ อย่างเบา มือให้สะอาดหรือใช้สำลีแห้ง กรณีมีแผลที่ฝิเย็บ</p> <p>ขั้นที่ 4 เช็ดทำความสะอาดผิวหนังใต้ลูกอัณฑะ จนถึงบริเวณทวารหนัก ถ้ายังไม่สะอาดให้ใช้สำลีชุบน้ำยาก่อนใหม่เช็ดซ้ำในแต่ละขั้นตอนจนสะอาด</p> <p>10. เลื่อนหมอนนอนออก (ให้ผู้ป่วยนอนตะแคงใช้กระดาษชำระเช็ดบริเวณทวารหนักและก้นให้แห้ง) ถ้ามีสิ่ง คัดหลังควรใส่ผ้าอนามัยผืนใหม่และใส่เสื้อผ้าให้เรียบร้อย</p>	<p>- เนื่องจากมักจะพบน้ำคัตหลังที่ชั้น ๆ สะสมอยู่บริเวณ แคมเล็กกับปุ่มกระสัน ซึ่งจะทำให้มีกลิ่นเหม็น</p> <p>- การค่อย ๆ จับจะลดโอกาสเกิดการแข็งตัวขององคชาติ และน้ำคัตหลังที่อยู่ตรงหนังหุ้มปลายจะเป็นแหล่งสะสม จุลินทรีย์</p> <p>- ควรเช็ดจากบริเวณที่มีการปนเปื้อนน้อยไปหาหาส่วนที่ปนเปื้อนมาก เพื่อป้องกันจุลินทรีย์เข้าสู่ท่อปัสสาวะ</p> <p>- ป้องกันการหลุดตัวขององคชาติซึ่งอาจจะทำให้บริเวณนั้น บวมและฉีกขาดได้</p> <p>- ถ้าเช็ดแรงอาจจะทำให้องคชาติแข็งตัวเกิดการขวยเขิน ระหว่างผู้ป่วยกับพยาบาลได้</p> <p>- ถ้าเช็ดแรงเกินไปทำให้ผู้ป่วยเจ็บปวดได้</p> <p>- เพื่อให้ผู้ป่วยรู้สึกสบายแทั้งไม่รำคาญความเปียกชื้น ลดการระคายเคืองและการเจริญของเชื้อจุลินทรีย์</p>

	ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : WI-NUR-118	R : 00	หน้า : 7/8	วันที่ : 1 ตค.65
	เรื่อง : การทำความสะอาดร่างกายผู้ป่วยบนเตียง			
ผู้จัดทำ : กลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ		ผู้อนุมัติ : น.ส.ประกายดาว จิตต์ประเสริฐ หัวหน้าพยาบาล		
ผู้ตรวจสอบ : นางสาวทิพวิไล ช่างสี หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ				

ขั้นตอน	เหตุผล
11. เอาผ้าปิดตาออก จัดให้ผู้ป่วยนอนในท่าที่สบาย รูดม่านเก็บให้เรียบร้อย	- เพื่อให้ผู้ป่วยรู้สึกสบาย
12. นำของใช้ไปทำความสะอาดและเก็บเข้าที่ให้เรียบร้อย , ล้างมือตามมาตรฐาน	- เพื่อป้องกันการกระจายเชื้อโรค
12. บันทึกความผิดปกติที่สังเกตได้ขณะทำความสะอาดลงในแบบบันทึกการพยาบาล	- เป็นหลักฐานและข้อมูลในการวางแผนการพยาบาล

เอกสารอ้างอิง

- เรณู สอนเครือ. (2552). แนวคิดพื้นฐานและหลักการพยาบาล เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 9. นนทบุรี: โครงการสวัสดิการ วิชาการ สถาบันพระบรมราชชนก.
- สุภาณี เสนาดิสัย และมณี อาภานันท์กุล. (2552). คู่มือปฏิบัติการพยาบาล. กรุงเทพฯ:จุดทอง.
- สุภาณี เสนาดิสัย และวรรณภา ประไพพานิช. (2554). การพยาบาลพื้นฐาน แนวคิดและการปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: โรงเรียนพยาบาลรามาธิบดี.

	ระเบียบปฏิบัติเลขที่ : WI-NUR-118	R : 00	หน้า : 8/8	วันที่ : 1 ตค.65
	เรื่อง : การทำความสะอาดร่างกายผู้ป่วยบนเตียง			
ผู้จัดทำ : กลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ			ผู้อนุมัติ : น.ส.ประกายดาว จิตต์ประเสริฐ หัวหน้าพยาบาล	
ผู้ตรวจสอบ : นางสาวทิพวิไล ช่างสี หัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลด้านการควบคุมและป้องกันการติดเชื้อ				

ภาคผนวก

เกณฑ์การประเมินผล

หัวข้อประเมิน	ใช่	ไม่ใช่
1. เชิงโครงสร้าง 1.1 ผู้ปฏิบัติ พยาบาล / ผู้ช่วยเหลือคนไข้ 1.2 เตรียมอุปกรณ์/เครื่องมือเครื่องใช้ถูกต้องครบถ้วน 2. เชิงกระบวนการ 2.1 อธิบายให้ผู้ป่วยทราบ 2.2 กั้นม่านมิดชิด หรือไม่เปิดเผยผู้ป่วย 2.3 เตรียมเครื่องมือ เครื่องใช้ ครบถ้วน 2.4 เช็ดทำความสะอาดตามเทคนิค 2.5 ล้างมือตามมาตรฐานก่อนและหลังให้การพยาบาล 2.6 ลงบันทึกการปฏิบัติและสิ่งผิดปกติที่พบในแบบบันทึกทางการพยาบาล ตลอดจนการรายงานแพทย์ผู้เกี่ยวข้องทราบ (กรณีพบสิ่งผิดปกติ) 3. เชิงผลลัพธ์ อวัยวะสืบพันธุ์ภายนอกสะอาดและผู้ป่วยสุขสบาย		